

ԱՌՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇԱԲԱԹ, ՄԱՅԻՍ 18, 2002, ԺԱ. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 93

SATURDAY, MAY 18, 2002, VOL XI, ISSUE 93

ԱՌՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Nor Hayastan

815 S. Central Ave., # 31

Glendale, CA 91204

Tel: (818) 246-6468

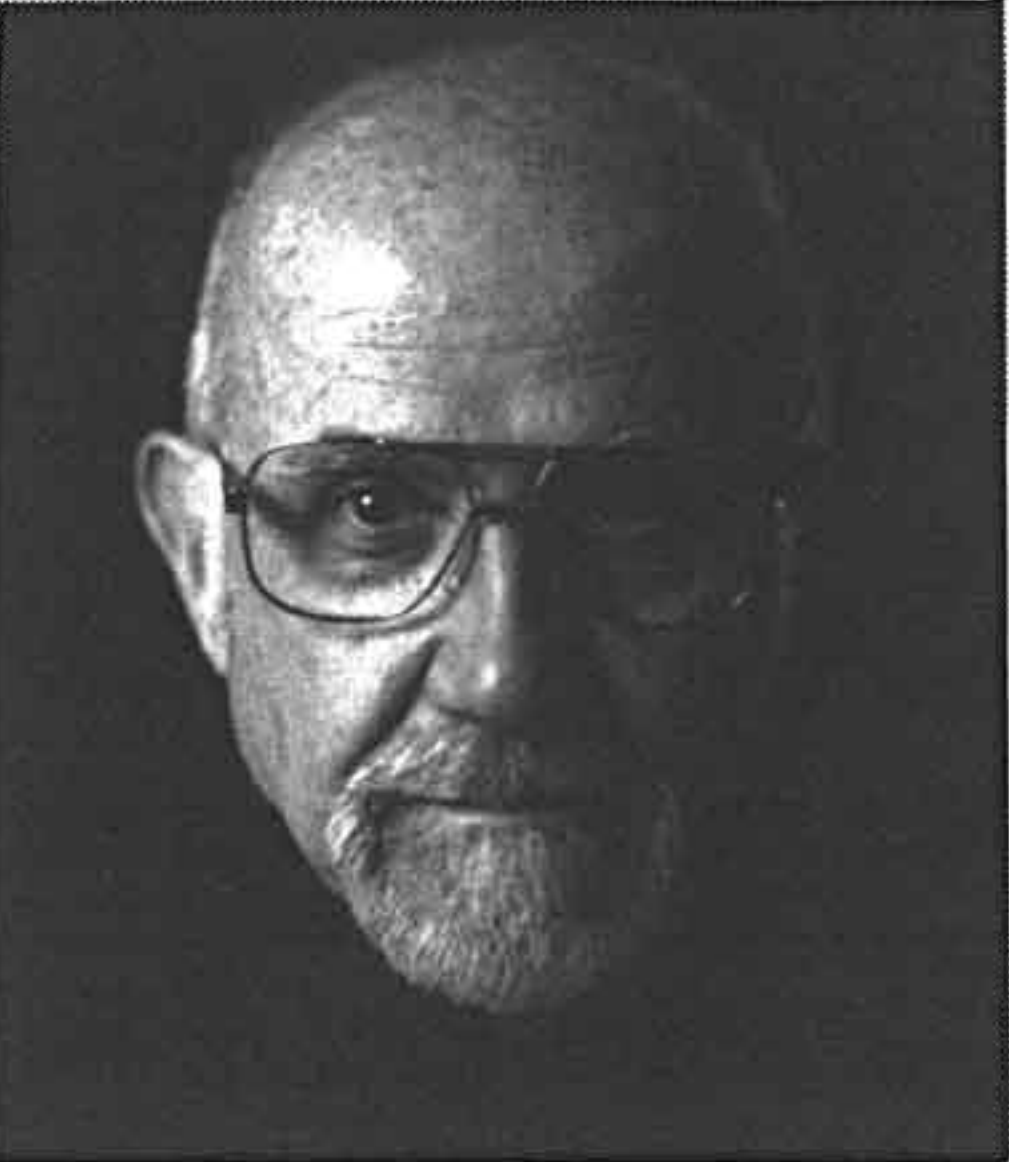
Fax: (818) 246-6933

E-Mail: ARZOVAHAN@aol.com

ԵՍ ՏԵՍԱՅ ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ ՀՈԳԻՆ, ՍԱԿԱՅՆ ԱՂ ԱԻԵԼԻՆ՝ ԶԳԱՑԻ ԳԱԼԻՆԵԱՆԻ ՀՈԳԻՆ

Գրեց՝ Ֆրէն Ծօթ

Թարգմանեց՝ Անթուան Գարամանլեան

Փօլ Գալինեան

Անցեալ գիշեր, Ապրիլ 19, 2002-ին, երեկոյեան ժամը 7:30-ին, ամուսինս եւ ես, մեծ զնահատանքով դիտեցինք վաւերագրական ժապաւէն մը Ուիլեամ Սարոյեանի կեանքին եւ գործերուն մասին, վերնագրուած՝ «Ուիլեամ Սարոյեան՝ Մարդը եւ Գրողը», ("The Man and the Writer") Ֆրեզնոյի Արուեստի Թանգարանին Պոնըր հանդիսարահին մէջ, որ լրիւ լեցուած էր: Ֆիլմի երկօրեայ ցուցադրութեան հանդիսութիւնները հովանաւորուած էին Ֆրեզնօ Քաունթիի Հանրային Գրադարանին եւ Ուիլեամ Սարոյեան կազմակերպութեան կողմէ:

Ֆիլմին ցուցադրութենէն ետք, մենք հանդիպեցանք Պոն. Փօլ Գալինեանին, որ հեղինակն ու արտադրիչն է վերոյիշեալ ֆիլմին, իր աղջկան՝ Սուզի Գալինեանին հետ: Փոլ ինծի հարցուց. «Ի՞նչ բանը ամենէն շատ սիրեցիր այս ֆիլմին մէջ»: Պատասխանեցի. «Ամբողջ ֆիլմը»: Սակայն աւելի մանրամասնելու համար, պիտի աւելցնեմ, որ Փօլ Գալինեան կրցած էր ըմբռնել Սարոյեանի հոգին, եւ իր բառամթերքին՝ ընդմէջէն, ես տեսայ Սարոյեանի հոգին, սակայն ա՛յլ աւելին՝ ես զգացի Գալինեանի հոգին:

Երբեք պատեհութիւնը չեմ ունեցած անձամբ ճանչնալու մեծ հեղինակ Սարոյեանը, բայց հիմա զինք լաւ կը ճանչնամ: Գալինեանի ճարտար եւ արուեստագէտի հոգիով նկարագրած Սարոյեանը, Գալինեան, տաղանդով օժտուած, վարպետօրէն ներկայացուցած է մեծ գրողը, եւ կրցած է հանդիսատեսին առջեւ բանալ Սարոյեանի հոգին, «Ուիլեամ Սարոյեան՝ Մարդը եւ Գրողը» վաւերագրական ժապաւէնին մէջ: Հարկաւոր է, որ մարդ մը այսքան ճշգրտօրէն յայտնէ իր անկեղծութիւնը: Միայն Աստուած

գիտէ, մարդու մը այսքան խորունկ անկեղծութիւնը:

Ուիլեամ Սարոյեանի արտաքին երեւոյթը կրնայ նկատուիլ կոշտ, եւ ան կը դրսեւորուի երբեմն իր ելոյթներու ընթացքին: Սակայն իրականութիւնը այդպէս չէ: Ան ազնիւ, անկեղծ, փափկասիրտ եւ զօրաւոր զգացումներու մարդ էր: Ան կարող էր խանդավառօրէն յայտնել իր զգացումները: Եթէ ան ուրախ էր, անսահմանօրէն կ'ըմբռնէր իր ուրախութիւնը: Եթէ բարկանար, չէր ծածկեր իր զայրոյթը եւ անվախօրէն կը յայտնէր զայն:

Պատերազմի ընթացքին, Ամերիկան եւ ուրիշ երկիրներ պատերազմի մէջ էին, Գերմանիոյ եւ Ճարմանի դէմ:

Այն ժամանակ տեսայ գերմանական ժողովուրդին դէմ կատարուած վիրաւորանք: Ընդհանրապէս, աշակերտներէն կը պահանջէին, որ թուղթեր լեցնեն, յիշելով անոր մէջ իրենց ազգային պատկանելիութիւնը: Հազիւ կրցայ ըսել, թէ կովկասեան երկրէ մը եկած եմ: Ես Ուիլեամ Սարոյեանի շափ քաջարի չէի: Ականատես եղած եմ գերման դասախօսիս կրած հայածանքին: Շատ մը աշակերտներ, իր վրայ կը նետէին աւարկաններ, եւ երբեմն ալ կամիթներ կու տային, եւ լուսանքներ ու հայհոյանքներ կ'ուղղէին իր հասցէին: Մեր եկեղեցոյ պետերուն ըսուած էր. «Այլեւս գերմաներէն լեզուով քարոզելը արգիւրուած է»:

Ես կը ճանչնամ շատ մը հայ ընտանիքներ, որոնք փախած են Օսմանեան կայսրութեան հալածանքներէն: Անոնք Ամերիկա գաղթած են եւ մեծապէս օժանդակած Սան Ուաքիմ Հովիտի ծաւալման եւ մանաւանդ Ամերիկայի բարգաւաճման: Ուիլեամ Սարոյեանի ընտանիքին նմանութեամբ, ամուսինս եւ մեծ հայրս ու մեծ մայրս Ռուսիայէն գաղթեցին Ամերիկա, ազատելու համար, կրօնական եւ ցեղական բռնարարումներէ, Եքսթարինա Մեծ կայսրուհիի մահէն ետք: Անոնք դարձան վաճառականներ, ազարակատէրեր, գիտնականներ, եւ շատ մը ճիւղերու

խորապէս կը զգամ այն ամբողջ տառապանքը որ Սարոյեան զգաց, պարզապէս, որովհետեւ հայ մըն էր: Իր յամառ պայքարով, ան յաջողեցաւ պարտադրել աշխարհին իր գործը եւ յաղթահարել այն պատնէշները, որոնք կրնային արգելք հանդիսանալ իր մեծ արուեստին: Ան հպարտ էր իր հայութեամբ եւ երբեք չէր ամբընար զայն արտայայտել: Միայն այս վերջին ճշմարտութիւնը բաւարար էր իր մեծ յաջողութեան եւ իր արտադրած ու հրատարակած 60է աւելի գիրքերու, որոնք լոյս տեսան իր կենդանութեան:

Երբ դիտեցի այս վաւերագրական ժապաւէնը, յիշեցի այն ցեղային խտրականութեան օրերը, Սան Ֆրանսիսկոյի Երկրորդական Վարժարանէն ներս, երբ Համաշխարհային Երկրորդ

մէջ, մասնակցեցան երկրի շինարարութեան, զայն հասցնելով այսօրուայ բարգաւաճ վիճակին:

Մեծապէս օրհնուած կը զգամ, որ կ'ապրիմ Ամերիկայի մէջ: Հիմա, խիզախօրէն կրնամ ըսել, որ ես հպարտ ամերիկացի մըն եմ, որ հոս եկած եմ Ռուսիայէն, ծագումով գերմանացի եմ: Սարոյեանը լաւագոյն տիպարն է մեզի փաստելու, թէ որն է աւելի լաւ կեանք մը ունենալը Ամերիկայի մէջ: Ֆիլմին մէջ, ան կրքոտ ձեւով կ'արտայայտուի իր սիրած երկիրներուն մասին, հետեւեալ ձեւով: «Կը սիրեմ Հայաստանը, կը սիրեմ Ամերիկան, եւ երկուքին կը պատկանիմ...»

Ֆրեզնոյի մէջ, ամէն տեղ կը հանդիպէք Ուիլեամ Սարոյեանի անուան: Ան պէտք է ճանչցրի ամենէն: Փօլ Գալինեան յամառօրէն շարունակեց Սարոյեանին մօտէն ծանօթանալու ճիւղերը, երբեմն նոյնիսկ արժանանալով անոր նախասինքներուն, որպէսզի աւելի լաւ ճանչնայ զինք, իր ամբողջ էութեամբ, եւ այս ֆիլմով, աւելի լաւ ծանօթացնէ մեծ հեղինակը: Այս վաւերագրական ժապաւէնով, Գալինեանի արտադրութիւնը մեծ վարպետի գործ է: Ես մեծապէս երախտապարտ եմ, իր ճանչնալու եւ մեծութիւնը ներկայացնելու կարողութեանը:

Գալինեանի գործը սքանչելի նուէր մըն էր հանդիսատեսներուն: Ան կրցաւ յստակօրէն արտայայտել եւ փոխանցել իր ներքին զգացումները ներկաներուն:

Արգարեւ, շատ արդիւնաւէտ երեկոյ մըն էր...:

Ուիլեամ Սարոյեան

Նկար՝ Փօլ Գալինեանի
26 Մարտ, 1976

